

Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A187 Grote Mantelmeeuw² *Larus marinus*, niet-broedvogel **DEFINITIEF (4 november 2022)**

Deze bouwsteen richt zich op de Grote Mantelmeeuw in de hoedanigheid van niet-broedvogel. Veel broedvogels van rotskusten van Scandinavië, de Faeröer en de Britse Eilanden brengen het najaar en de winter door op en langs Nederlandse wateren waaronder het Nederlands Continentaal Plat (NCP). Onze wintergasten komen vooral uit Noorwegen, met kleinere aantallen van de Britse Eilanden. Op de Noordzee overzomeren Grote Mantelmeeuwen ook in klein aantal. Veel vogels arriveren van juli tot november om na januari weer af te nemen. Op de Noordzee komen ze in lage dichtheden voor, waarbij de meeste vogels worden aangetroffen binnen 100 km van de kust. Bij viskotters en offshore platforms komen ze geconcentreerd voor om voedsel te verzamelen respectievelijk te rusten. In het broedseizoen leven veel Grote Mantelmeeuwen in zeevogelkolonies, en eten dan vooral vogels. Buiten het broedseizoen wordt met name op zee veel vis gegeten. Ze kunnen niet diep onder water duiken en bemachtigen vis vooral op het zeeoppervlak, of pakken die af van andere zeevogels. Veel vis (discards) wordt achter vissersschepen bemachtigd. Sinds 1993 wordt ook in Nederland gebroed in de Zuidwestelijke Delta, het Waddengebied en langs het IJsselmeer. De aantallen zijn echter bescheiden met 86-90 broedparen in 2020. In Nederland verblijft in de winter 5-10% van de flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerende landelijke doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) In 2006 waren er nog geen instandhoudingsdoelstellingen in 2000-gebieden geformuleerd voor deze soort.	Niet bepaald
Voorgestelde nieuwe landelijke doel 2030/2050 <i>Omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 11.000 vogels (seizoensgemiddelde⁴), waarmee de huidige populatieomvang wordt behouden.</i>	11.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	17.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).</i>	11.000 vogels (seizoensgemiddelde)

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2030 en 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. Het voorgestelde landelijke doel voor 2030 en 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van deze regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de

¹Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

²Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als niet-broedvogel.

³Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Grote Mantelmeeuw zijn er geen redenen om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel voor 2030 en 2050. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	10.000	91%	onzeker	10.000
Zuid-Holland	350	3%	stabiel	350
Noord-Holland	250	2%	matige afname	250
Zeeland	100	1%	stabiel	100
Groningen	80	1%	stabiel	80
Noord-Brabant	70	1%	stabiel	70
Overige regio's	150	elk <1%	-	eventuele foerageerlocaties en slaapplaatsen behouden
Landelijk	11.000	100%	onzeker	11.000

Prioritering

Een gunstige Staat van Instandhouding in 2030 en 2050 is waarschijnlijk niet haalbaar, omdat de ontwikkeling van het aantal overwinteraars in Nederland waaronder het NCP een afspiegeling is van de ontwikkeling van de situatie in Noorse en Britse broedgebieden. De oorzaken van de sterke Europese en wereldwijde afname zijn mogelijk niet goed bekend en daarmee vooralsnog lastig aan te pakken. Voor zover bekend zijn er geen conflicten met doelen voor habitattypen of met andere soorten die vragen om een nadere prioritering.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel wordt als ‘zeer ongunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	zeer ongunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	zeer ongunstig
Staat van Instandhouding	zeer ongunstig

Het verspreidingsgebied is in Nederland op de lange termijn stabiel gebleven waarmee dit aspect als ‘gunstig’ beoordeeld wordt. Op grond van de lange termijntrend, die een rond de eeuwwisseling ingezette matige afname laat zien (figuur 1, tabel 2), wordt het aspect populatie als ‘zeer ongunstig’ beoordeeld. De populatieomvang bevindt zich bovendien ruim onder de Gunstige Referentiewaarde (GRW; zie box 1). De omvang en kwaliteit van het leefgebied (vooral voedselbeschikbaarheid) worden als ‘gunstig’ beoordeeld. De korte termijntrend is onzeker, zodat die niet als hulpmiddel kan worden benut om het toekomstperspectief in te schatten (door de korte termijntrend de toekomstige 12 jaar door te trekken). Verwacht mag worden dat de soort zo ongeveer stabiel zal blijven, hoewel de hoeveelheid ongewenste bijvangst van vis, op de Noordzee een belangrijke voedselbron, waarschijnlijk zal afnemen. De Grote Mantelmeeuw is bij het verzamelen van voedsel namelijk dominanter dan voedselconcurrenten. Omdat er geen zicht is op populatieherstel (zie toelichting onder Haalbaarheid), wordt het toekomstperspectief als ‘zeer ongunstig’ ingeschat. Indien één of meer aspecten ‘rood’ worden ingeschat, wordt ook het eindoordeel ook ‘rood’ (ministerie van LNV 2006, Vogel *et al.* 2021). De SvI wordt dus beoordeeld als ‘zeer ongunstig’. In 2006 is de SvI van Grote Mantelmeeuw niet beoordeeld in doelendocument (ministerie van LNV 2006), omdat de soort toentertijd nog niet betrokken was bij de instandhoudingsdoelstellingen in één of meer Natura 2000-gebieden. Dat is pas gebeurd bij de aanwijzing van de Bruine Bank als Natura 2000-gebied in het kader van de Vogelrichtlijn.

Box 1. Generieke uitleg referentiewaarde

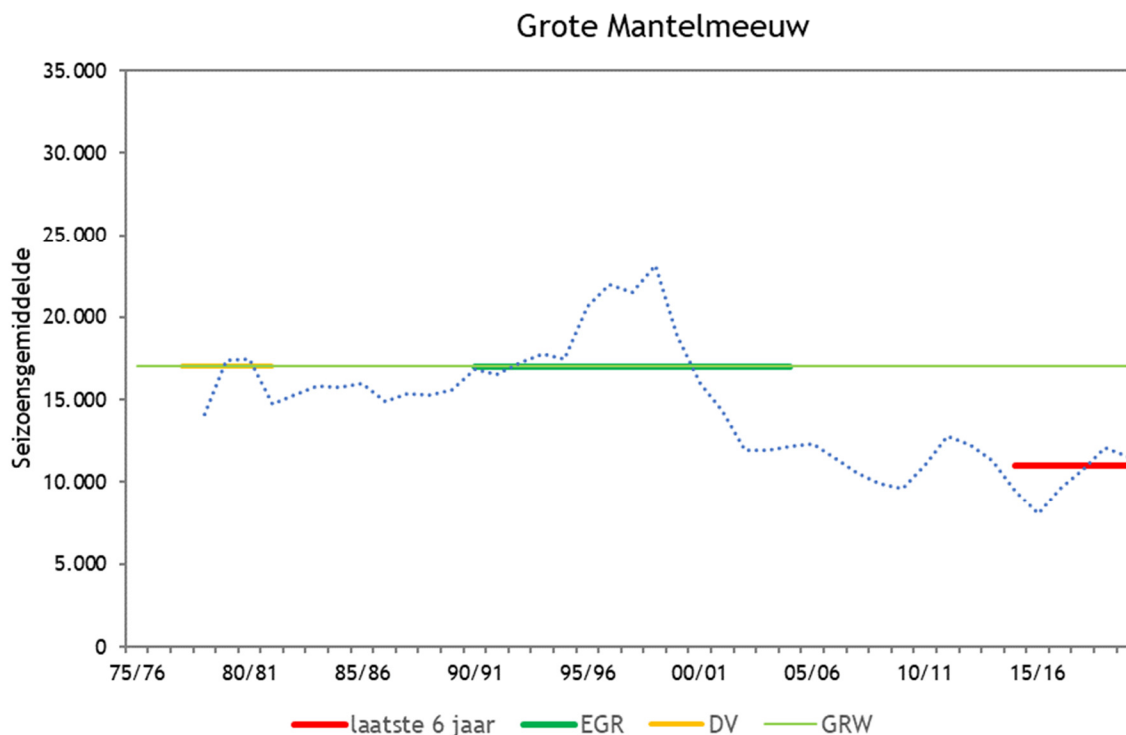
De populatietrend is in belangrijke mate sturend bij het vaststellen van de SvI. Daarnaast dient aan een Gunstige Referentiewaarde te worden getoetst:

- De *Gunstige Referentiewaarde* (GRW) (ofwel *Favourable Reference Value* -FRV-) schetst de gezonde ecologische toestand van de soort. Daarbij geldt als beginsel de situatie rond 1980. Dat is het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn in 1980, de *Directive Value* (DV). Een afname na inwerkingtreding strookt niet met de bedoeling van de Vogelrichtlijn.
- Indien de situatie rond 1980 aantoonbaar niet gunstig was (bijvoorbeeld na een grote afname of als de soort daarna een herstel liet zien), dan wordt gekeken naar een *Ecologische Gunstige Referentie* (EGR). In een groot aantal gevallen zijn dat voor broedvogels de jaren vijftig zoals ook vastgesteld als referentie voor de Rode Lijst. In andere gevallen (bijvoorbeeld na een herstel) kan dit echter ook ná 1980 zijn.
- In het geval de EGR op 1950 wordt gesteld dan wordt de GRW bepaald op 90% van de toenmalige populatiestand, waarmee o.a. rekening wordt gehouden met natuurlijke fluctuaties rond deze stand; doorgaans is pas bij een afname van meer dan 10% over een lange-termijn (30 jaar) sprake van een significante afname.
- Bij onomkeerbare omstandigheden, kan de GRW naar beneden worden bijgesteld. Daarvan is bijvoorbeeld sprake bij soorten van boerenland; sinds 1960 is hier sprake van 16% afname door bebouwing.
- In sommige gevallen zijn zowel de EGR als de DV niet goed bruikbaar, bijvoorbeeld als de EGR niet kan worden bepaald, omdat er geen stabiele gunstige periode te definiëren is, omdat de populatie zich rond 1980 in een dalperiode bevond, of omdat een soort zich recent gevestigd heeft. Dan wordt teruggevallen op een duurzaamheidsnorm (alleen broedvogels) of het gemiddelde over de laatste zes jaar (nieuwe soorten). De duurzaamheidsnorm is een waarde waaronder de soort niet meer duurzaam in Nederland kan voortbestaan.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	11.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	onzeker
Beoordeling lange termijntrend	1991/92-2019/20	matige afname (-2,6% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	DV	17.000 vogels (seizoensgemiddelde)

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde (GRW)’ voor de populatie van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven zijn de Ecologische Gunstige Referentie (groen, EGR), de periode rond 1980, bij de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (geel, DV = Directive Value), de huidige populatieomvang (rood) en de GRW (lichtgroen). De blauwe stippellijn geeft de aantalsontwikkeling (aantal vogels) weer van 1975/76-2019/20, gebaseerd op het Meetnet Watervogels en systematische vliegtuigtellingen op de Noordzee ((Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands (MWTL)). Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar Vogel et al. (2021).

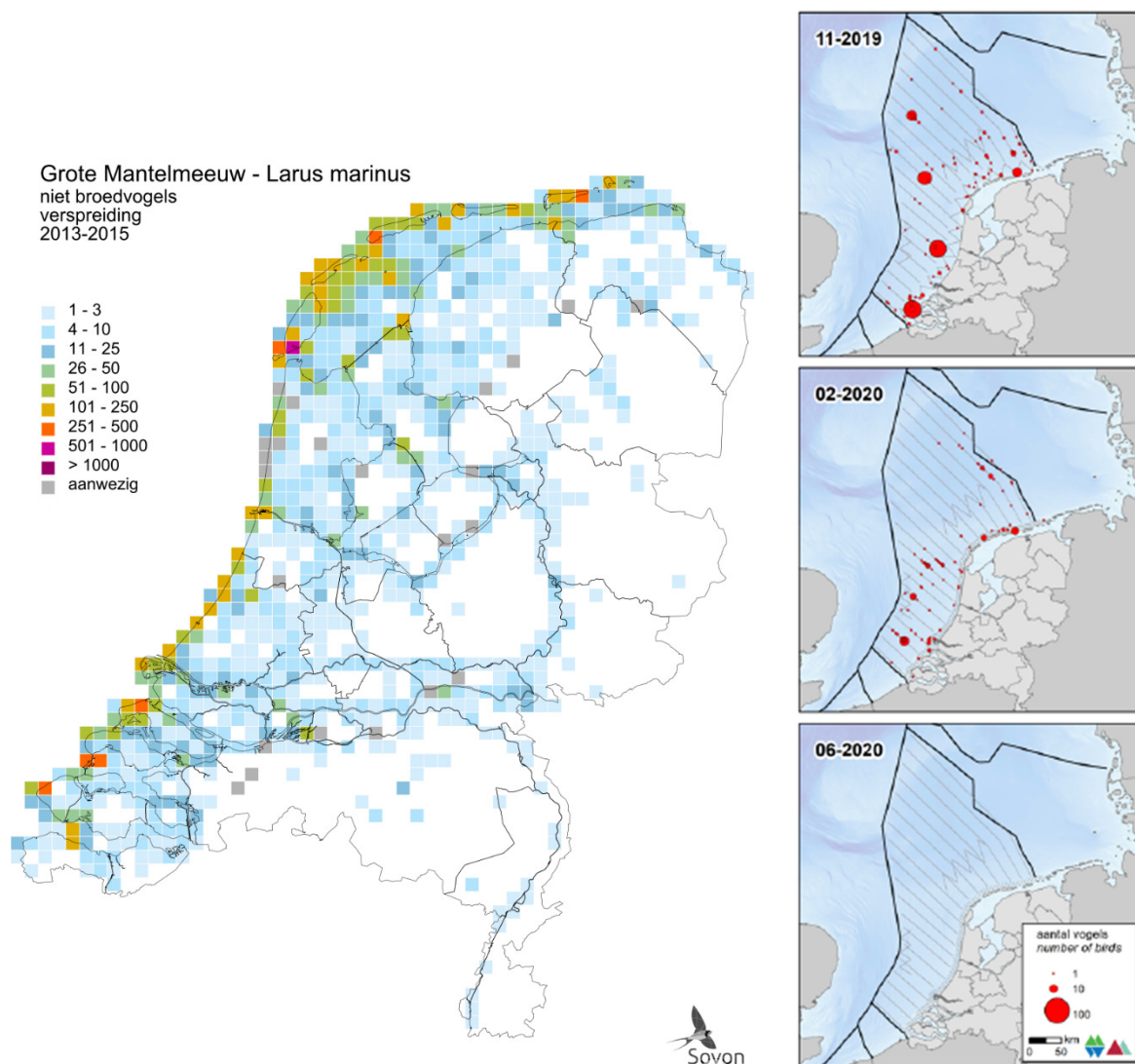
2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI komt overeen met een seizoensgemiddelde van 17.000 vogels. Afgezet tegen het huidige aantal van 11.000 vogels (seizoensgemiddelde) betekent dit dat de soort zich ruim onder het gunstige populatieniveau bevindt.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Hoewel de soort wijdverbreid voorkomt in het Nederlands Continentaal Plat (NCP) en in de kustgebieden (figuur 2 en 3), nemen de populaties op zee en land op de lange termijn af. Op de korte termijn is de trend op het NCP matig toenemend (Fijn *et al.* 2020) en op land, waar maar een klein deel van de populatie verblijft, onzeker (Hornman *et al.* 2022). Daarmee zijn er geen aanwijzingen dat de beoogde GSvI verder buiten bereik komt. Tegelijkertijd is ook geen sprake van robuust herstel. Op het NCP lijkt op de korte termijn weliswaar sprake van een toename (Fijn *et al.* 2020), maar de ontwikkelingen van de voedselsituatie op de Noordzee zijn niet onverdeeld gunstig (zie 2. Knelpunten en maatregelen).

Figuur 2 (links). Verspreiding van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel in de periode 2013-2015. Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal vogels gegeven (Sovon 2018).

Figuur 3 (rechts). Verspreiding van grote mantelmeeuwen tijdens monitoringsvluchten in november 2019 en februari en juni 2020 op het totale NCP (overgenomen uit Fijn et al. 2020).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

In tabel 3 zijn de belangrijkste knelpunten genoemd, waarbij met name de afname van de broedpopulatie in de belangrijkste herkomstgebieden van Nederlandse overwinteraars sturend zal zijn.

Tabel 3. Drukfactoren die een GSvl van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel in de weg staan. De sterkte van het negatieve effect (impact) is uitgedrukt in hoog (H), matig (M) en laag (L). Tevens is beoordeeld in hoeverre het knelpunt (op termijn) oplosbaar is.

Subcode	Drukfactor	Impact?	Oplosbaar?	Grote regionale verschillen?
FA1	Vermesting (bodem, water), incl. N-depositie (NOx en NH3)	n.v.t.	n.v.t.	-
FA11	Klimaat en zeespiegelstijging	n.v.t.	n.v.t.	-
FD5	Sterfte door infrastructuur (windturbines)	M	deels	n.v.t.
FT4	Visserij	M	deels	n.v.t.
XX	Ontwikkelingen in het buitenland	H	onduidelijk	n.v.t.

- *Sterfte door infrastructuur*: windparken op zee worden niet gemeden waardoor de soort gevoelig is voor aanvaringen. Op dit moment is het risico niet zodanig dat de populatie daardoor wordt beïnvloed. Bij de aanwijzing van nieuwe windenergiegebieden tot 2040 in het ontwerp Programma Noordzee 2022-2027 kan niet worden uitgesloten dat het cumulatieve aantal aanvaringslachtoffers zodanig is dat die negatieve gevolgen voor de SvI er wél kunnen zijn (ministerie van I&W 2021, Potiek *et al.* 2022). De opgave voor 2050 zou hierdoor beïnvloed kunnen worden. Omdat die effecten gemitigeerd moeten worden, maar nog niet duidelijk is hoe, wordt op grond van het voorzorgsbeginsel uitgegaan van een matige impact.
- *Visserij*: een afname van de hoeveelheid discards op de Noordzee leidt waarschijnlijk tot een verslechtering van de voedselsituatie (Bicknell *et al.* 2013, Burger *et al.* 2018, Sherley *et al.* 2020). De hoeveelheden discards lopen terug en de samenstelling verandert ook in ongunstige zin: van overwegend rondvis naar steeds meer platvis (Heath & Cook 2015). Grote Mantelmeeuwen kunnen ook zelf voedsel bemachtigen en zijn als grootste meeuw ook dominantier dan hun voedselconcurrenten (Camphuysen *et al.* 1995), maar vooralsnog vormen discards een belangrijke voedselbron. Op land zijn er geen aanwijzingen voor een verslechtering van de voedselsituatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

Er zijn tot dusverre geen herstel- of verbetermaatregelen ontwikkeld die zich specifiek richten op de Grote Mantelmeeuw.

Regionale verschillen

De Grote Mantelmeeuw komt voor >90% voor in de regio rijkswateren. Daarbinnen is er zowel in het NCP als op land (inclusief kustzone) sprake van een afname op de lange termijn. Op de korte termijn zou er op het NCP sprake zijn van een matige toename. Op land wordt de trend als 'onzeker' beoordeeld. Op het NCP vormen discards veruit de belangrijkste voedselbron, terwijl op land geen (voedsel)afhankelijkheid van bepaalde ontwikkelingen gedocumenteerd is.

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

- Voor Grote Mantelmeeuwen op het NCP is van belang dat bij de herziening van het Europese Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2013 een aanlandplicht is ingesteld om het bijvangstprobleem van vis aan te pakken. De aanlandplicht houdt in dat de vangst van vissoorten waarvoor een vangstbeperking geldt (bijvoorbeeld een quotum) aangevoerd moet worden, en in mindering moet worden gebracht van het quotum. Ongewenste bijvangst mag dus niet meer overboord gezet worden. De maatregel geldt niet voor soorten waarvoor geen vangstbeperking geldt (bijvoorbeeld poot, mul, schar). In de knelpunten-analyse is aangegeven dat de sterke inperking van discards negatieve gevolgen kan hebben voor de Grote Mantelmeeuw, die zich op het NCP immers vooral met discards voedt. De aanlandingsplicht geldt vooralsnog alleen voor vissoorten met een ongunstige stand. Verwacht wordt dat de regels in de toekomst verder worden verscherpt, dus het effect van de aanlandingsplicht zal waarschijnlijk voorlopig toenemen (Schekkerman *et al.* 2021).
- Tot voor kort was de Grote Mantelmeeuw in Nederland niet in beeld voor gebiedsbescherming, maar de soort is in 2021 als niet-broedvogel betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor het nieuwe onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebied Bruine Bank, gelegen in het NCP.
- Voor het overige is van belang dat de Grote Mantelmeeuw ook in de aandacht staat, omdat het cumulatieve aantal aanvaringslachtoffers van windparken op zee op de lange termijn negatieve gevolgen zou kunnen hebben voor de SvI (ministerie van IenW 2021, Potiek *et al.* 2022).

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

In Europa als geheel heeft de Grote Mantelmeeuw zijn broedareaal zuidwaarts uitgebreid tot de rotskusten van Noord-Spanje. Evenals bij andere grote meeuwen bestaat de neiging om meer op platte daken van gebouwen langs de kust te broeden, onder andere in Frankrijk. De broedpopulatie neemt evenwel op Europese schaal af, maar langs de randen van het broedareaal wat toe, met name in Frankrijk (Keller *et al.* 2020, Langlois Lopez *et al.* 2022). In Noord-Amerika is de afname veel sterker dan in Europa; respectievelijk -68.7% en -28.1% in de periode 1985-2021. Wereldwijd bedraagt de afname in die periode ca. 45% (Langlois Lopez *et al.* 2022). De Grote Mantelmeeuw is op Europees niveau gecategoriseerd als een soort van 'Least Concern' in de IUCN Rode Lijst (Birdlife International 2021) maar op grond van de sterke afname wordt een bijstelling naar 'Vulnerable' voorgesteld (Langlois Lopez *et al.* 2022).

Kennisleemtes

De precieze oorzaken van de sterke populatie-afname van de Grote Mantelmeeuw zijn niet goed bekend, al lijkt een verminderd voedselaanbod door inperking van discards een belangrijke rol te spelen. De gevolgen van deze inperking voor de deelpopulaties die van de Noordzee gebruik maken zijn evenmin duidelijk. Omdat ook deelpopulaties afnemen die niet of minder beïnvloed worden door het discards-beleid, lijken er meerdere ontwikkelingen in de broed- en overwinteringsgebieden te spelen die elkaar gelijktijdig negatief kunnen beïnvloeden (Langlois Lopez *et al.* 2022). De beoordeling van de veerkracht van de populatie wordt ook belemmerd door een gebrek aan cijfers over de reproductie en de overleving. Deze kennisleemtes staan gerichte herstelmaatregelen op NW-Europese schaal mogelijk in de weg. In Nederland kan een nadere studie naar de gevolgen van het discards-beleid voor de voedselsituatie in de doortrek- en overwinteringsperiode overwogen worden, al zal een dergelijke studie voor de Noordzee als geheel een hogere zeggingskracht hebben.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2030 en 2050

De actuele omvang van de overwinterende populatie van 11.000 vogels (seizoensgemiddelde) bevindt zich duidelijk onder het populatieniveau bij een GSvI (seizoensgemiddelde van 17.000 vogels). Tegelijkertijd komt de korte termijntrend uit op een matige toename op het NCP, maar is onzeker op land. Het aantal overwinteraars zal waarschijnlijk samenhangen met ontwikkelingen in de broedgebieden. Onze eigen broedpopulatie, waarbij het om stand- en zwerfvogels zal gaan, neemt toe (Boele *et al.* 2022), maar de bijdrage aan het aantal overwinteraars is met 1-2% vrijwel verwaarloosbaar. Een verdere toename is mogelijk als de neiging om meer op daken te gaan broeden doorzet. Rond 2030 zal het aantal overwinteraars waarschijnlijk weinig afwijken van de huidige omvang. Voor 2050 is een toename mogelijk maar de ontwikkelingen zijn moeilijk beïnvloedbaar en met onzekerheden omgeven.

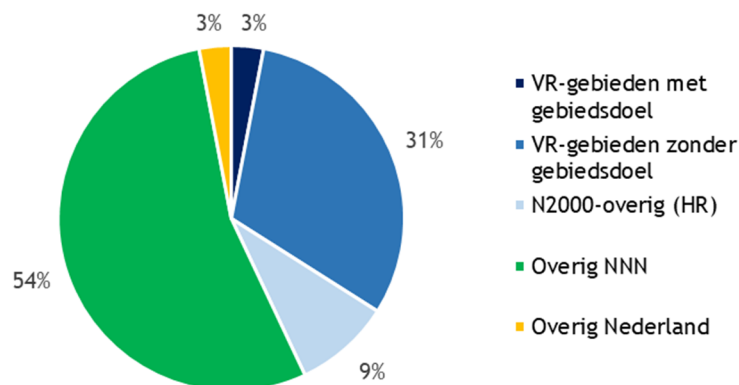
3. Advies landelijk doel en tussendoelen

Geadviseerd wordt om voor 2030 en 2050 uit te gaan van een tussendoel van 11.000 vogels (seizoensgemiddelde), overeenkomstig de huidige situatie. Een toename (herstel) is mogelijk, maar er zijn – afgezien van een zeer bescheiden groei van de eigen broedpopulatie – geen argumenten om een groeiverwachting te onderbouwen. Het aantal overwinteraars zal vooral samenhangen met de ontwikkeling van de Scandinavische en Britse broedpopulaties.

IV. Regionale opgave

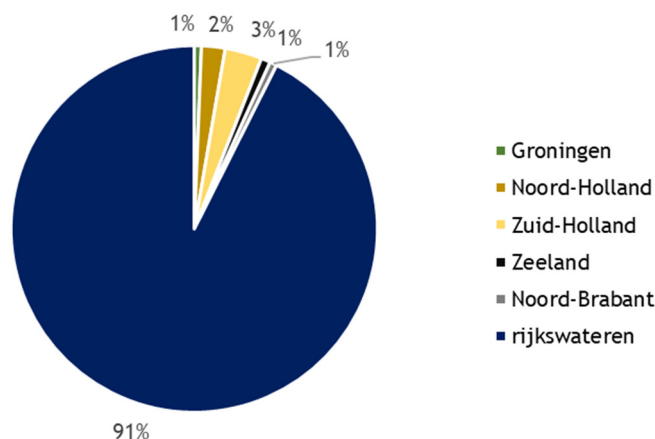
1. Actueel voorkomen

Ongeveer 3% van de populatie verblijft in de Bruine Bank, het enige Natura 2000-gebied met een instandhoudingsdoel voor deze soort (figuur 4). Daarnaast komen ook aantallen van betekenis voor in overige vogelrichtlijngebieden (zie tabel 4) en mariene habitatrichtlijngebieden. Ruim de helft bevindt zich op de Noordzee buiten Natura 2000-gebied en in haventerreinen e.d.

Figuur 4. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensgemiddelde) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 5 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Meer dan 90% van het aantal overwinteraars bevindt zich op de Noordzee en estuariene gebieden die behoren tot de rijkswateren.

Figuur 5. Aanwezigheid van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De belangrijkste gebieden – gebieden waar zich $\geq 1\%$ van het aantal overwinteraars bevindt - zijn opgenomen tabel 4. Gebieden op het NCP zijn afgezien van de Bruine Bank niet in dit overzicht opgenomen. Hiernaar vindt op dit moment een nadere studie plaats.

Tabel 4. De belangrijkste gebieden voor de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde). Functie van het gebied: f (foerageren). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrictlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien $>5\%$), NNN = Natuurnetwerk Nederland (indien $>5\%$), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren, IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Waddenzee	VR/HR	rw	f (g)	1.485	14%	-
Noordzeekustzone	VR/HR	rw	f (g)	1.025	10%	-
Bruine Bank	VR*	rw	f (g)	290	3%	behoud
Voordelta	VR/HR	rw	f (g)	193	2%	-
Hollandse Kust	NNN/overig	rw	f (g)	180	1%	-
Oosterschelde	VR/HR	rw	f (g)	122	1%	-
Westerschelde & Saefthinge	VR/HR	rw	f (g)	62	1%	-
Grevelingen	VR/HR	rw	f (g)	59	1%	-

2. Advies voor regionale opgave voor 2030 en 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2030 en 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Grote Mantelmeeuw is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal (tabel 5).

Tabel 5. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Grote Mantelmeeuw als niet-broedvogel voor 2030 en 2050. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. De trend voor de rijkswateren is niet bepaald, echter wanneer het aandeel binnen de rijkswateren meer dan 70% betreft wordt aangenomen dat de trend in deze regio overeenkomt met de landelijke trend. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	10.000	91%	onzeker	10.000
Zuid-Holland	350	3%	stabiel	350
Noord-Holland	250	2%	matige afname	250
Zeeland	100	1%	stabiel	100
Groningen	80	1%	stabiel	80
Noord-Brabant	70	1%	stabiel	70
Overige regio's	150	elk <1%	-	eventuele foerageerlocaties en slaappleatsen behouden
Landelijk	11.000	100%	onzeker	11.000

V. Prioritering

Voor zover bekend zijn er geen conflicten met doelen voor habitattypen of met andere soorten die vragen om een nadere prioritering. Er is evenmin aanleiding om te prioriteren tussen regio's of in de tijd om onomkeerbaar negatieve effecten te voorkomen.

Literatuur

- BICKNELL A.W.J., ORO D., CAMPHUYSEN C.J. & VOTIER S.C. 2013. Potential consequences of discard reform for seabird communities. *Journal of Applied Ecology* 50: 649-658.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., GOFFIN B., KAVELAARS M., KLEYHEEG E., KOFFIJBERG K., SCHOPPERS J., VAN TURNHOUT C., VERGEER J.W. & JANSEN D. 2022. Broedvogels in Nederland in 2020. Sovon-rapport 2022/05. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- CAMPHUYSEN C.J., CALVO B., DURINCK J., ENSOR K., FOLLESTAD A., FURNESS R.W., GARTHE S., LEAPER G., SKOV H., TASKER M.L. & WINTER C.J.N. 1995. Consumption of discards by seabirds in the North Sea. Final report to the European Commission, study contr. BIOECO/93/10, NIOZ-Rapport 1995-5, Netherlands Institute for Sea Research, Texel.
- FIJN R.C., VAN BEMMELEN R.S.A., ARTS F.A., DE JONG J.W., BEUKER D., BRAVO REBOLLEDO E.L., ENGELS B.W.R., HOEKSTEIN M., JONKVORST R.-J., LILIPALY S., SLUIJTER M., VAN STRAALEN K.D. & WOLF P.A. 2020. Verspreiding, abundantie en trends van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat in 2019-2020. RWS-Centrale Informatievoorziening BM 20.22. Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-324. Bureau Waardenburg & Deltamilieu Projecten, Culemborg.
- HEATH M.R. & COOK R.M. 2015. Hind-casting the quantity and composition of discards by mixed demersal fisheries in the North Sea. *PLoS One* 10: e0117078.
- HORNMAN M., KAVELAARS M., KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E., VAN ELS P., DE JONG A., KLEEFSTRA R., SCHOPPERS J., SLATERUS R., VAN TURNHOUT C. & SOLDAAT L. 2022. Watervogels in Nederland in 2019/20. Sovon-rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- LANGLOIS LOPEZ S., BOND A.L., O'HANLON N.J., WILSON J.M., VITZ A., MOSTELLO C.S., HAMILTON F., RAIL J-F., WELCH L., BOETTCHER R., WILHELM S.I., ANKER-NILSSEN T., DAUNT F., MASDEN E. 2022. Global population and conservation status of the Great Black-backed Gull *Larus marinus*. Bird Conservation International, 1–11 <https://doi.org/10.1017/S0959270922000181>.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- MINISTERIE VAN I&W. 2021. Aanvullend PlanMER voor het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022-2027.
- POTIEK A., LEEMANS J.J., MIDDELVELD R.P. & GYIMESI A. 2022. Cumulative impact assessment of collisions with existing and planned offshore wind turbines in the southern North Sea. Analysis of additional mortality using collision rate modelling and impact assessment based on population modelling for the KEC 4.0. Report 21-205. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- SCHEKKERMAN H., ARTS F., BUIJS R.-J., COURTENS W., VAN DAELE T., FLJN R., VAN KLEUNEN A., VAN DER JEUGD H., ROODBERGEN M., STIENEN E., DE VRIES L. & ENS B.J. 2021. Geïntegreerde populatieanalyse van vijf soorten kustbroedvogels in het Zuidwestelijk Deltagebied. Sovon-rapport 2021/03, CAPS-rapport 2021/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SHERLEY R.B., LADD-JONES H. GARTHE S., STEVENSON O. & VOTIER S. C. 2020. Scavenger communities and fisheries waste: North Sea discards support 3 million seabirds, 2 million fewer than in 1990. Fish and Fisheries 21: 132–145.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogel, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VOGEL R.L., FOPPEN R, VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M. & VAN TURNHOUT C.A.M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- BURGER J., GOCHFELD M., KIRWAN G.M., CHRISTIE D.A. & GARCIA E.F.J. 2018. Great Black-backed Gull (*Larus marinus*). <http://www.hbw.com/node/53974>. Geraadpleegd op 15/06/2022.